

Türkiye’de Çocuk Edebiyatı Öğretiminin Başarısızlığının Sebepleri

Neslihan KARAKUŞ*

Öğrencilere kitap okuma sevgisi verilememesi: Türkiye’nin bir “kitap okumama” gerçeği vardır. (Türkiye’nin Okuma Alışkanlığı Karnesi, 2006). Okumayı sevmeyen bir toplumda çocuk edebiyatının öneminin kavranması mümkün görünmemektedir. Kitap okumayan ve okumayı sevmeyen anne babalar, öğretmenler, bu durumu konu edinmeyen ve kendine dert edinmeyen, kitap okumayı özendirecek yayınlar yapmayan medya bu başarısızlığın nedenleri arasında sayılabilir. Bu noktada herkese ve her kuruma çeşitli sorumluluklar yüklenmekle birlikte en önemli vazife aileye düşmektedir. İkinci sırada sorumluluk sahibi olanlar öğretmenler, üçüncü sırada sorumluluk sahibi olanlar ise yazarlar, şairler ve çizerlerdir (Gültekin, 2009: 96). Yapılan başka bir çalışma da bu görüşü destekler niteliktedir. Çocukların kitap okuma alışkanlığı kazanmalarında %70.7’lik oranla en önemli etkiye sahip faktör öğretmenler (Tosunoğlu, 2002: 556) olmakla birlikte öğrencilerin kitapla tanışmalarını sağlayanlar %33 oranıyla sınıf öğretmenleridir (Özbay vd., 2008: 120). Öğretmenlerden sonra %16’lık bir etkiyle anne, %8’lik bir etkiyle baba, %3’lük bir etkiyle de büyük kardeşler gelmektedir. Okuma kültürü oluşturulmasında görsel ve yazılı basının da son derece önemli bir yeri vardır (Gültekin, 2009: 96). Özellikle piyasanın değerlerini savunan elektronik medya, toplumda okuma alışkanlığını anlamsızlaştırıp okumanın önemini yitirmesine neden olmaktadır (İnal: 2009: 58).

Çocuklara okumayı sevdirmek için okuma dersleri ilave edilmiş olmasına rağmen bu dersler sınırlayıcı olmaktan öteye geçememiştir. Süre kısıtlıdır, kitaplar kısıtlıdır, öğrenci kısıtlı bir anlayışla ve ön yargıyla derse iştirak etmektedir. Okuma, bireysel bir etkinlik olmanın yanında toplumu da ilgilendiren bir süreçtir. Bireyler topluma uyabilmek için okurlar. Okuma toplumun uygarlaşmış olmasına da bağlıdır (Gün, 2012:1965). Uygur toplumlarda okumak ilerlemenin bir gereği olarak ele alınırken, gelişmemiş toplumlarda okumayan bir kuşak tehlikesi söz konusudur (Demirel, 2002: 78). Okuma becerisini geliştirmeye ve arttırmaya yönelik etkinliklerin bu kazanımı gerçekleştirmek için yeterli olmadığı yönünde görüşler vardır. Gün’ün (2012: 1972) yaptığı araştırmaya göre öğretmenlerin % 44,3’ü etkinliklerin öğrencilere biraz okuma sevgi ve alışkanlığı kazandırdığını, % 23,6’sı çok az kazandırdığını, % 5,7’si ise hiç kazandırmadığını belirtmektedir. Dersin öğreticisi konumundaki öğretmenlerin bu görüşleri Türkçe dersinin okuma alışkanlığı kazandırma da sınırlı bir işleve sahip olduğunu göstermektedir.

Öğretim programlarının çocuk edebiyatı öğretimine uygun olmaması: Geliştirilen ve değiştirilen yeni öğretim programı da çocuk edebiyatına gereken önemi vermeden yola

* Yrd. Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi.

çıkılmıştır. Özellikle Türkçe ders kitapları, Türkçe öğretiminin amaçlarına uygun nitelikte değildirler. Bu konuda Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı kendini büyük ölçüde yenilemiş, öğretmen ve akademisyenleri yanına alarak köklü bir değişiklik yapmış ve yapıyor olmasına rağmen ders kitapları çocuk edebiyatı öğretimi kapsamında yine yetersiz kalmaktadır. Çünkü program böyle bir içeriğe sahip değildir. Bu amaçların altında “Okuma alışkanlığının kazandırılması ve estetik duyguların geliştirilmesi ilkesi yer almaktadır. Bu MEB’in belirlediği amaç (MEB, 2006: 4) ve ilkelere (*Tebliğler* dergisi, Sayı no: 2098, 283) rağmen Türkçe dersleri çocuk edebiyatı türlerini tanıtıcı bir ders olmaktan öteye geçmemektedir (Şirin, 2007: 62). Geleceği, bugünün çocukları şekillendirecek olmasına rağmen bu gerçeğin sıklıkla unutulduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının çocuk edebiyatını anlamamış ve yeterli düzeyde öğrenememiş olması: Üniversitelerin eğitim fakültelerinin Türkçe Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği bölümlerinde çocuk edebiyatı dersi verilmektedir. Ders teorik ve uygulamalar yönünden oldukça zengin bir ders olmasına rağmen sadece 2 kredi ile sınırlıdır ve haftada 2 ders saati ile yürütülen bir derstir. Çocuk edebiyatı araştırmaları son yıllarda oldukça artmış, bu alanda pek çok bilimsel kitap yayınlanmış, kaliteli çocuk edebiyatı ürünleri kitapçıların raflarında yerini almıştır. Bu güzel gelişmelere rağmen, çocuk edebiyatını çocuklara öğretecek, kitap ve okuma sevgisini hedef kitleye aşılacak olan öğretmen adayları sadece 2 saatlik bir dersle bu bilgi birikimine hazırlanmaya çalışılmaktadır. Bu durum öğrencilerin isteğini azaltmakta ve derse gereken önemin verilmediğini göstermektedir (Sever, 2007: 41-56). Çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmayı, edebiyat türlerini tanıtmayı ve edebiyatı sevdirmeyi amaçlayan çocuk edebiyatı öğretiminde uygulanan program ders saati ve içerik yönünden yeterli değildir (Şirin, 2007: 63).

Özetle: Ülkemizde çocuk edebiyatının kapsamı ve sınırları hâlâ belirlenememiş, sınırların ötesine bakan yönü fark edilememiş, önemi idrak edilememiştir.

Çocuk edebiyatı öğretiminin amacı ve işlevi ne olmalıdır?

Çocuk edebiyatının amacı: Topluma faydalı, estetik değerlere sahip, dilinin inceliklerini kavramış, onu güzel bir şekilde kullanan, okumayı seven, bunu bir alışkanlığa dönüştürmüş çocuklar yetiştirmek.

İşlevi: Çocukları bu amaçlara uygun, çocuk bakış açısı ve çocuğa göre’lik ilkeleri esas alınarak hazırlanmış, nitelikli eserlerle tanıştırmak.

Çocuk edebiyatı öğretiminin amacı: Topluma faydalı, estetik değerlere sahip, dilinin inceliklerini kavramış, onu güzel bir şekilde kullanan, okumayı seven, bunu bir alışkanlığa dönüştürmüş çocukları yetiştirecek bilince sahip; çocuk edebiyatının önemini, gerekliliğini kavramış öğretmenler yetiştirmek.

İşlevi: Çocuk edebiyatının önemini ve gerekliliğini kavrayan öğretmen adaylarına bu amaçlara uygun, çocuk bakış açısı ve çocuğa göre’lik ilkeleri esas alınarak hazırlanmış, nitelikli eserlerin özelliklerini vurgulamak ve bu tür eserlerle onları tanıştırmak olmalıdır (Dilidüzgün, 2007: 97; Şirin, 2007: 19; Kaya, 2011: 14; Sever, 2007: 11; Baş, 2012: 8).

Kaynaklar

- Baş, B. (2012). *Türkçe Öğretimi Açısından Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Demirel Ö. (2002). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Dilidüzgün, S. (2007). *Çağdaş Çocuk Yazını*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Gültekin, A. (2009). “Çocuk ve Gençlerde Okuma Kültürü Oluşturmada Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Eğitiminin Önemi”. *Çocuk ve Okuma Kültürü Sempozyumu*. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Gün, M. (2012). “İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Okuma Etkinliklerinde Karşılaşılan Sorunlar”. *Turkish Studies*. 7 (4), 1961-1977.
- İnal, K. (2009). “Okuma Kültürü ve Medya”. *Çocuk ve Okuma Kültürü Sempozyumu*. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Kaya, M. (2011). “Çocuk Edebiyatının Amacı, İşlevi ve Özellikleri”. *İlköğretim Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi 6, 7, 8. Sınıflar Öğretim Programı*, Ankara: Millî Eğitim Yayınevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, Sayı no: 2098 (26.10.1981).
- Özbay, M; Bağcı, H; Uyar Y. (2008). “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi”. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 9 (15), 117-136.
- Sever, S. (2007). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Tosunoğlu, M. (2002). “Türkçe Öğretiminde Okuma Alışkanlığı ve Çocukların Okuma Eğilimleri”. *Türk Dili*, (609), 547-563.
- “Türkiye’nin Okuma Alışkanlığı Karnesi”, (2006). 09.09.2014 tarihinde http://www.cocukvakfi.org.tr/resource/pdf/Raporlar/14okuma_aliskanligi_karnesi2006.pdf adresinden alınmıştır.

Resim: Serap Deliorman